Risale-i Nur Külliyatından

İhlas Risaleleri

Bahtiyar odur ki; kevser-i Kur'anîden süzülen tatlı, büyük bir havuzu kazanmak için, bir buz parçası nev'indeki şahsiyetini ve enaniyetini o havuz içine atıp eritendir.

Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursi

İhlas Risaleleri

Müellifi
Bedîüzzaman Said Nursî

Yirminci Lem’a

İhlas hakkında

(Onyedinci Lem’anın Onyedinci Notasının yedi mes’elesinden, beş noktadan ibaret olan ikinci mes’elesinin birinci noktası iken, ehemmiyetine binaen Yirminci Lem’a oldu.)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِنَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ اَلاَ لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ

âyetiyle ve

هَلَكَ النَّاسُ اِلاَّ الْعَالِمُونَ وَهَلَكَ الْعَالِمُونَ اِلاَّ الْعَامِلُونَ وَهَلَكَ الْعَامِلُونَ اِلاَّ الْمُخْلِصُونَ وَالْمُخْلِصُونَ عَلَى خَطَرٍ عَظِيمٍ.

-ev kema kal- hadîs-i şerifi, ikisi de ihlas ne kadar İslâmiyette mühim bir esas olduğunu gösteriyorlar. Bu ihlas mes’elesinin hadsiz nüktelerinden yalnız “Beş Nokta”yı muhtasaran beyan ederiz.

Tenbih: Bu mübarek Isparta’nın medar-ı şükran bir hüsn-ü tâli’idir ki, ondaki ehl-i takva ve ehl-i tarîkat ve ehl-i ilmin -sair yerlere nisbeten- rekabetkârane ihtilafları görünmüyor. Gerçi lâzım olan hakikî muhabbet ve ittifak yoksa da, zararlı muhalefet ve rekabet de başka yerlere nisbeten yoktur.

Birinci Nokta:

Mühim ve müdhiş bir sual: Neden ehl-i dünya, ehl-i gaflet, hattâ ehl-i dalalet ve ehl-i nifak rekabetsiz ittifak ettikleri halde; ehl-i hak ve ehl-i vifak olan ashab-ı diyanet ve ehl-i ilim ve ehl-i tarîkat, neden rekabetli ihtilaf ediyorlar? İttifak ehl-i vifakın hakkı iken ve hilaf ehl-i nifakın lâzımı iken, neden bu hak oraya geçti ve şu haksızlık şuraya geldi?

Elcevab: Bu elîm ve feci' ve ehl-i hamiyeti ağlattıracak hâdise-i müdhişenin pek çok esbabından, yedi sebebini beyan edeceğiz.

Birincisi:

Ehl-i hakkın ihtilafı hakikatsızlıktan gelmediği gibi, ehl-i gafletin ittifakı dahi hakikatdarlıktan değildir. Belki ehl-i dünyanın ve ehl-i siyasetin ve ehl-i mekteb gibi hayat-ı içtimaiyenin tabakatına dair birer muayyen vazife ile ve has bir hizmet ile meşgul taifelerin, cemaatlerin ve cem'iyetlerin vazifeleri taayyün edip ayrılmış. Ve o vezaif mukabilindeki alacakları maişet noktasındaki maddî ücret ve hubb-u câh ve şan ü şeref noktasında teveccüh-ü nâstan alacakları [1](Haşiye) manevî ücret taayyün etmiş, ayrılmış. Müzahame ve münakaşayı ve rekabeti intac edecek derecede bir iştirak yok. Onun için, bunlar ne kadar fena bir meslekte de gitseler, birbiriyle ittifak edebilirler. Amma ehl-i din ve ashab-ı ilim ve erbab-ı tarîkat ise, bunların herbirisinin vazifesi umuma baktığı gibi, muaccel ücretleri de taayyün ve tahassus etmediği ve herbirinin makam-ı içtimaîde ve teveccüh-ü nâsta ve hüsn-ü kabuldeki hissesi tahassus

etmiyor. Bir makama çoklar namzed olur. Maddî ve manevî herbir ücrete çok eller uzanabilir. O noktadan müzahame ve rekabet tevellüd edip; vifakı nifaka, ittifakı ihtilafa tebdil eder.

İşte bu müdhiş marazın merhemi, ilâcı ihlastır. Yani hakperestliği nefisperestliğe tercih etmekle ve hakkın hatırı, nefsin ve enaniyetin hatırına galib gelmekle اِنْ اَجْرِىَ اِلاَّ عَلَى اللّٰهِ sırrına mazhar olup, nâstan gelen maddî ve manevî ücretten istiğna etmekle [2](Haşiye)

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلاَّ الْبَلاَغُ sırrına mazhar olup.. hüsn-ü kabul ve hüsn-ü tesir ve teveccüh-ü nâsı kazanmak noktalarının Cenab-ı Hakk'ın vazifesi ve ihsanı olduğunu ve kendi vazifesi olan tebliğde dâhil olmadığını ve lâzım da olmadığını ve onunla mükellef olmadığını bilmekle ihlasa muvaffak olur. Yoksa ihlası kaçırır.

İkinci Sebeb:

Ehl-i dalaletin zilletindendir ittifakları, ehl-i hidayetin izzetindendir ihtilafları. Yani ehl-i gaflet olan ehl-i dünya ve ehl-i dalalet, hak ve hakikata istinad etmedikleri için zaîf ve zelildirler. Tezellül için, kuvvet almaya muhtaçtırlar. Bu ihtiyaçtan, başkasının muavenet ve ittifakına samimî yapışırlar. Hattâ meslekleri dalalet ise de, yine ittifakı muhafaza ederler. Âdeta o haksızlıkta bir hakperestlik, o dalalette bir ihlas, o dinsizlikte dinsizdarane bir taassub ve o nifakta bir vifak yaparlar, muvaffak olurlar. Çünki samimî bir ihlas, şerde dahi olsa neticesiz kalmaz. Evet ihlas ile kim ne isterse Allah verir. [3](Haşiye)

Amma ehl-i hidayet ve diyanet ve ehl-i ilim ve tarîkat, hak ve hakikata istinad ettikleri için ve herbiri bizzât tarîk-ı hakta yalnız Rabbini düşünüp, tevfikine itimad ederek gittiklerinden, manen o meslekten gelen izzetleri var. Za'f hissettiği vakit; insanların yerine Rabbine müracaat eder,

meded ondan ister. Meşreblerin ihtilafıyla, zahir meşrebine muhalif olana karşı muavenet ihtiyacını tam hissetmiyor, ittifaka ihtiyacını göremiyor. Belki hodgâmlık ve enaniyet varsa, kendini haklı ve muhalifini haksız tevehhüm ederek; ittifak ve muhabbet yerine, ihtilaf ve rekabet ortaya girer. İhlası kaçırır, vazifesi zîr ü zeber olur.

İşte bu müdhiş sebebin verdiği vahîm neticeleri görmemenin yegâne çaresi, “dokuz emirdir.”

1 - Müsbet hareket etmektir ki; yani kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmek. Başka mesleklerin adaveti ve başkalarının tenkisi, onun fikrine ve ilmine müdahale etmesin; onlarla meşgul olmasın.

2 - Belki daire-i İslâmiyet içinde hangi meşrebde olursa olsun, medar-ı muhabbet ve uhuvvet ve ittifak olacak çok rabıta-i vahdet bulunduğunu düşünüp ittifak ederek…

3 - Ve haklı her meslek sahibinin, başkasının mesleğine ilişmemek cihetinde hakkı ise: “Mesleğim haktır yahut daha güzeldir.” diyebilir. Yoksa başkasının mesleğinin haksızlığını veya çirkinliğini îma eden, “Hak yalnız benim mesleğimdir.” veyahut “Güzel benim meşrebimdir.” diyemez olan insaf düsturunu rehber etmek.

4 - Ve ehl-i hakla ittifak, tevfik-i İlahînin bir sebebi ve diyanetteki izzetin bir medarı olduğunu düşünmekle…

5 - Hem ehl-i dalalet ve haksızlık -tesanüd sebebiyle- cemaat suretindeki kuvvetli bir şahs-ı manevînin dehâsıyla hücumu zamanında; o şahs-ı manevîye karşı, en kuvvetli ferdî olan mukavemetin mağlub düştüğünü anlayıp ehl-i hak tarafındaki ittifak ile bir şahs-ı manevî çıkarıp o müdhiş şahs-ı manevî-i dalalete karşı, hakkaniyeti muhafaza ettirmek.

6 - Ve hakkı, bâtılın savletinden kurtarmak için…

7 - Nefsini ve enaniyetini

8 - Ve yanlış düşündüğü izzetini

9 - Ve ehemmiyetsiz rekabetkârane hissiyatını terketmekle ihlası kazanır, vazifesini hakkıyla îfa eder. [4](Haşiye)

Üçüncü Sebeb:

Ehl-i hakkın ihtilafı, himmetsizlikten ve aşağılıktan ve ehl-i dalaletin ittifakı, ulüvv-ü himmetten değildir. Belki ehl-i hidayetin ihtilafı, ulüvv-ü himmetin sû'-i istimalinden ve ehl-i dalaletin ittifakı, himmetsizlikten gelen za'f ve aczdendir. Ehl-i hidayeti, ulüvv-ü himmetten sû'-i istimale ve dolayısıyla ihtilafa ve rekabete sevkeden, âhiret nokta-i nazarında bir haslet-i memduha sayılan hırs-ı sevab ve vazife-i uhreviyede kanaatsızlık cihetinden ileri geliyor. Yani: "Bu sevabı ben kazanayım, bu insanları ben irşad edeyim, benim sözümü dinlesinler." diye, karşısındaki hakikî kardeşi ve cidden muhabbet ve muavenetine ve uhuvvetine ve yardımına muhtaç bir zâta karşı rekabetkârane vaziyet alır. "Şakirdlerim ne için onun yanına gidiyorlar? Ne için onun kadar şakirdlerim bulunmuyor?" diye, enaniyeti oradan fırsat bulup, mezmum bir haslet olan hubb-u câha temayül ettirir, ihlası kaçırır, riya kapısını açar.

İşte bu hatanın ve bu yaranın ve bu müdhiş maraz-ı ruhanînin ilâcı şudur ki: Cenab-ı Hakk'ın rızası ihlas ile kazanılır.

Kesret-i etba' ile ve fazla muvaffakıyet ile değildir. Çünki onlar vazife-i İlahiyeye ait olduğu için istenilmez; belki bazan verilir. Evet bazan bir tek kelime sebeb-i necat ve medar-ı rıza olur. Kemmiyetin ehemmiyeti o kadar medar-ı nazar olmamalı. Çünki bazan bir tek adamın irşadı, bin adamın irşadı kadar rıza-i İlahîye medar olur. Hem ihlas ve hakperestlik ise, Müslümanların nereden ve kimden olursa olsun istifadelerine tarafdar olmaktır. Yoksa, "Benden ders alıp sevab kazandırsınlar." düşüncesi, nefsin ve enaniyetin bir hilesidir.

Ey sevaba hırslı ve a'mal-i uhreviyeye kanaatsız insan! Bazı Peygamberler gelmişler ki, mahdud birkaç kişiden başka ittiba edenler olmadığı halde, yine o peygamberlik vazife-i kudsiyesinin hadsiz ücretini almışlar. Demek hüner,

kesret-i etba' ile değildir. Belki hüner, rıza-yı İlahîyi kazanmakladır. Sen neci oluyorsun ki, böyle hırs ile "Herkes beni dinlesin." diye vazifeni unutup, vazife-i İlahiyeye karışıyorsun? Kabul ettirmek, senin etrafına halkı toplamak Cenab-ı Hakk'ın vazifesidir. Vazifeni yap, Allah'ın vazifesine karışma.

Hem hak ve hakikatı dinleyen ve söyleyene sevab kazandıranlar, yalnız insanlar değildir. Cenab-ı Hakk'ın zîşuur mahlukları ve ruhanîleri ve melaikeleri kâinatı doldurmuş, her tarafı şenlendirmişler. Madem çok sevab istersin, ihlası esas tut ve yalnız rıza-yı İlahîyi düşün. Tâ ki senin ağzından çıkan mübarek kelimelerin havadaki efradları; ihlas ile ve niyet-i sadıka ile hayatlansın, canlansın, hadsiz zîşuurun kulaklarına gidip onları nurlandırsın, sana da sevab kazandırsın. Çünki meselâ sen "Elhamdülillah" dedin; bu kelâm, milyonlarla büyük küçük "Elhamdülillah" kelimeleri, havada izn-i İlahî ile yazılır. Nakkaş-ı Hakîm abes ve israf yapmadığı için, o kesretli mübarek kelimeleri dinleyecek kadar hadsiz kulakları halketmiş. Eğer ihlas ile, niyet-i sadıka ile o havadaki kelimeler hayatlansalar, lezzetli birer meyve gibi ruhanîlerin kulaklarına girer. Eğer rıza-yı İlahî ve ihlas o havadaki kelimelere hayat vermezse, dinlenilmez; sevab da yalnız ağızdaki kelimeye münhasır kalır. Seslerinin ziyade güzel olmadığından, dinleyenlerin azlığından sıkılan hâfızların kulakları çınlasın!..

Dördüncü Sebeb:

Ehl-i hidayetin rekabetkârane ihtilafı, akibeti düşünmemekten ve kasr-ı nazardan olmadığı gibi; ehl-i dalaletin samimane ittifakları, akibet-endişlikten ve yüksek nazardan değildir. Belki ehl-i hidayet; hak ve hakikatın tesiriyle, nefsin kör hissiyatına kapılmayarak; kalbin ve aklın

dûr-endişane temayülâtına tâbi’ olmakla beraber, istikameti ve ihlası muhafaza edemediklerinden, o yüksek makamı muhafaza edemeyip ihtilafa düşüyorlar. Ehl-i dalalet ise: Nefsin ve hevanın tesiriyle, kör ve akibeti görmeyen ve bir dirhem hazır lezzeti bir batman ilerideki lezzete tercih eden hissiyatın mukteziyatıyla, birbirine samimî olarak, muaccel bir menfaat ve hazır bir lezzet için şiddetli ittifak ediyorlar. Evet dünyevî ve hazır lezzet ve menfaat etrafında aşağı, kalbsiz nefisperestler samimî ittifak ve ittihad ediyorlar. Ehl-i hidayet, âhirete ait ve ileriye müteallik semerat-ı uhreviyeye ve kemalâta, kalb ve aklın yüksek düsturlarıyla müteveccih oldukları için, esaslı bir istikamet ve tam bir ihlas ve gayet fedakârane bir ittihad ve ittifak olabilirken; enaniyetten tecerrüd edemedikleri için, ifrat ve tefrit yüzünden, ulvî bir menba-ı kuvvet olan ittifakı kaybedip, ihlas da kırılır ve vazife-i uhreviye de zedelenir. Kolayca rıza-yı İlahî de elde edilmez.

Bu mühim marazın merhemi ve ilâcı: “El-hubbu fillah” sırrıyla, tarîk-ı hakta gidenlere refakatla iftihar etmek ve arkalarından gitmek ve imamlık şerefini onlara bırakmak ve o Hak yolunda kim olursa olsun kendinden daha iyi olduğunun ihtimaliyle enaniyetinden vazgeçip ihlası kazanmak ve ihlas ile bir dirhem amel, ihlassız batmanlar ile amellere racih olduğunu bilmekle ve tâbiiyeti dahi sebeb-i mes’uliyet ve hatarlı olan metbuiyete tercih etmekle o marazdan kurtulur ve ihlası kazanır, vazife-i uhreviyesini hakkıyla yapabilir.

Beşinci Sebeb:

Ehl-i hidayetin ihtilafı ve adem-i ittifakı za’flarından olmadığı gibi; ehl-i dalaletin kuvvetli ittifakı da kuvvetlerinden değildir. Belki ehl-i hidayetin ittifaksızlığı, iman-ı kâmilden gelen nokta-i istinad ve nokta-i istinaddan neş’et eden

kuvvetten ileri geldiği gibi; ehl-i gaflet ve ehl-i dalaletin ittifakları, kalben nokta-i istinad bulmadıkları itibariyle za'f ve aczlerinden ileri gelmiştir. Çünki zaîfler ittifaka muhtaç oldukları için, kuvvetli ittifak ederler. Kavîler ihtiyacı tam hissetmediklerinden, ittifakları zaîftir. Arslanlar, tilkiler gibi ittifaka muhtaç olmadıkları için ferdî yaşıyorlar. Yabanî keçiler, kurdlardan muhafaza için, bir sürü teşkil ederler. Demek zaîflerin cem'iyeti ve şahs-ı manevîsi kavî olduğu gibi, [5](Haşiye) kavîlerin cem'iyeti ve şahs-ı manevîsi ise zaîftir.

Bu sırra bir işaret-i latife ve zarif bir nükte-i Kur'aniyedir ki ferman etmiş: وَ قَالَ نِسْوَةٌ فِى الْمَدِينَةِ Müenneslerin cemaatine, iki katlı müennes olduğu halde, müzekker fiili olan قَالَ buyurması; hem قَالَتِ اْلاَعْرَابُ buyurmakla müzekkerlerin cemaatine, müennes fiili olan قَالَتْ tabiriyle, latifane işaret ediyor ki: Zaîf ve halîm ve yumuşak kadınların cem'iyeti kuvvetleşir, sertlik ve şiddet kesbedip bir nevi reculiyet kazanır. Müzekker fiilini iktiza ettiğinden وَ قَالَ نِسْوَةٌ tabiriyle, gayet güzel düşmüş. Kavî erkekler ise, hususan bedevi a'rab olsa; kuvvetlerine güvendikleri için cem'iyetleri zaîf olup hem ihtiyatkârlık, hem yumuşaklık vaziyetini aldığından, bir nevi kadınlık hâsiyeti takındıkları için, müennes fiilini iktiza ettiğinden قَالَتِ اْلاَعْرَابُ müennes fiiliyle tabiri tam yerindedir.

Evet ehl-i hak gayet kuvvetli bir nokta-i istinad olan iman-ı billahtan gelen tevekkül ve teslim ile, başkalara arz-ı ihtiyaç edip, muavenet ve yardımlarını istemez. İstese de gayet fedakârane yapışmaz. Ehl-i dünya, dünya işlerinde hakikî nokta-i istinadlarından gaflet ettiklerinden, za'f ve acze düşüp, şiddetli bir surette yardımcılara ihtiyacını hisseder; samimane, belki fedakârane ittifak ederler.

İşte ehl-i hak, ittifaktaki hak kuvvetini düşünmediklerinden ve aramadıklarından, haksız ve muzır bir netice olan ihtilafa düşerler. Haksız ehl-i dalalet ise;

ittifaktaki kuvveti, aczleri vasıtasıyla hissettiklerinden, gayet mühim bir vesile-i makasıd olan ittifakı elde etmişler.

İşte ehl-i hakkın bu haksız ihtilaf marazının merhemi ve ilâcı: وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ âyetindeki şiddetli nehy-i İlahî, وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى âyetinde hayat-ı içtimaiyece gayet hikmetli emr-i İlahîyi düstur-u hareket etmek ve ihtilafın İslâmiyete ne derece zararlı olduğunu ve ehl-i dalaletin ehl-i hakka galebesini ne derece teshil ettiğini düşünüp, kemal-i za'f ve acz ile, o ehl-i hakkın kafilesine fedakârane, samimane iltihak etmektir; şahsiyetini unutmakla riya ve tasannudan kurtulup, ihlası elde etmektir.

Altıncı Sebeb:

Ehl-i hakkın ihtilafı nâmerdliklerinden, himmetsizliklerinden, hamiyetsizliklerinden olmadığı gibi; gafletli ehl-i dünyanın ve ehl-i dalaletin, hayat-ı dünyeviyeye ait işlerde samimane ittifakları dahi merdlikten, hamiyetten, himmetten değildir. Belki, ehl-i hakkın ekseriyetle âhirete ait olan faideleri düşünmekle, o ehemmiyetli ve kesretli mes'elelere hamiyeti, himmeti, merdliği inkısam eder. Hakikî sermaye olan vaktini bir mes'eleye sarfetmediği için, meslekdaşlarıyla ittifakı muhkemleşmiyor. Çünki mes'eleler çok, daire dahi geniştir. Gafletli ehl-i dünya ise, yalnız hayat-ı dünyeviyeyi düşündüklerinden, bütün hissiyatıyla ve ruh u kalbiyle şiddetli bir surette hayat-ı dünyeviyeye ait mes'elelere sarılır. Ve o mes'elede ona yardım edene kuvvetli yapışır. Ve hakikat nokta-i nazarında beş paraya değmeyen ve ehl-i hak ona on para kıymet vermeyen mes'elelere, divane olmuş elmasçı bir yahudinin beş paralık cam parçasına beş lira fiat verdiği gibi, beşyüz lira kıymetindeki vaktini o mes'eleye hasreder. Elbette bu kadar fiat verip ve şiddetli hissiyat ile sarılmak, bâtıl yolunda dahi olsa samimî bir ihlas olduğundan, o mes'elede muvaffak olur ve ehl-i hakka

galebe eder. Bu galebe neticesinde ehl-i hak zillete ve mahkûmiyete ve tasannua ve riyaya düşüp, ihlası kaybeder. O nâmerd, himmetsiz, hamiyetsiz bir kısım ehl-i dünyaya dalkavukluk etmeğe mecbur olur.

Ey ehl-i hak! Ey hakperest ehl-i şeriat ve ehl-i hakikat ve ehl-i tarîkat! Bu müdhiş maraz-ı ihtilafa karşı birbirinizin kusurunu görmeyerek, yekdiğerinizin ayıbına karşı gözünüzü yumunuz! وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا edeb-i Furkanî ile edebleniniz! Ve haricî düşmanın hücumunda dâhilî münakaşatı terketmek ve ehl-i hakkı sukuttan ve zilletten kurtarmayı en birinci ve en mühim bir vazife-i uhreviye telakki edip, yüzer âyât ve ehadîs-i Nebeviyenin şiddetle emrettikleri uhuvvet, muhabbet ve teavünü yapıp; bütün hissiyatınızla ehl-i dünyadan daha şiddetli bir surette meslekdaşlarınızla ve dindaşlarınızla ittifak ediniz.. yani, ihtilafa düşmeyiniz.

Böyle küçük mes'eleler için kıymetdar vaktimi sarfetmekten ise, o çok kıymetli vaktimi zikir ve fikir gibi kıymetdar şeylere sarfedeceğim deyip çekilerek, ittifakı zaîfleştirmeyiniz. Çünki bu manevî cihadda küçük mes'ele zannettiğiniz, çok büyük olabilir. Bir neferin, bir saatte mühim ve hususî şerait dâhilindeki nöbeti bir sene ibadet hükmüne bazan geçmesi gibi; bu ehl-i hakkın mağlubiyeti zamanında, manevî mücahede mesailinde, küçük bir mes'eleye sarfolunan senin kıymetdar bir günün, o neferin o saati gibi bin derece kıymet alabilir, bir günün bin gün olabilir. Madem livechillahtır; o işin küçüğüne büyüğüne, kıymetli ve kıymetsizliğine bakılmaz. İhlas ve rıza-yı İlahî yolunda zerre, yıldız gibi olur. Vesilenin mahiyetine bakılmaz, neticesine bakılır. Madem neticesi rıza-yı İlahîdir ve mayesi ihlastır; o küçük değildir, büyüktür.

Yedinci Sebeb:

Ehl-i hak ve hakikatın ihtilaf ve rekabetleri, kıskançlıktan ve hırs-ı dünyadan gelmediği gibi; ehl-i dünyanın ve ehl-i gafletin ittifakları dahi, civanmerdlikten ve ulüvv-ü cenabdan değildir. Belki ehl-i hakikat, hakikattan gelen ulüvv-ü cenab ve ulüvv-ü himmet ve tarîk-ı hakta memduh olan müsabakayı tam muhafaza edemediklerinden ve nâehillerin girmesi yüzünden bir derece sû'-i istimal ettiklerinden; rekabetkârane ihtilafa düşüp hem kendine, hem cemaat-ı İslâmiyeye ehemmiyetli zarar olmuş. Ehl-i gaflet ve ehl-i dalalet ise, meftun oldukları menfaatlerini kaçırmamak ve menfaat için perestiş ettikleri reislerini ve arkadaşlarını küstürmemek için, zilletlerinden ve nâmerdliklerinden, hamiyetsizliklerinden; mutlak arkadaşlarıyla, hattâ denî ve hain ve muzır olsalar dahi, hâlisane ittihad.. hem menfaat etrafında toplanan ne şekilde olursa olsun şerikleriyle samimane ittifak ederler. Samimiyet neticesi olarak istifade ederler.

İşte ey musibetzede ve ihtilafa düşmüş ehl-i hak ve ashab-ı hakikat! Bu musibet zamanında ihlası kaçırdığınızdan ve rıza-yı İlahîyi münhasıran gaye-i maksad yapmadığınızdan, ehl-i hakkın bu zillet ve mağlubiyetine sebebiyet verdiniz. Umûr-u diniye ve uhreviyede rekabet, gıbta, hased ve kıskançlık olmamalı ve hakikat nokta-i nazarında olamaz. Çünki kıskançlık ve hasedin sebebi; bir tek şeye çok eller uzanmasından ve bir tek makama çok gözler dikilmesinden ve bir tek ekmeği çok mideler istemesinden müzahame, münakaşa, müsabaka sebebiyle gıbtaya, sonra kıskançlığa düşerler. Dünyada bir şey-i vâhide çoklar talib olduğundan ve dünya dar ve muvakkat olması sebebiyle insanın hadsiz arzularını tatmin edemediği için, rekabete düşüyorlar. Fakat, âhirette tek bir adama beşyüz sene [6](Haşiye) mesafelik bir Cennet ihsan edilmesi ve yetmiş bin kasır ve huriler verilmesi ve ehl-i Cennet'ten herkes kendi hissesinden kemal-i rıza ile memnun olması işaretiyle gösteriliyor ki, âhirette medar-ı rekabet birşey

yoktur ve rekabet de olamaz. Öyle ise, âhirete ait olan a'mal-i sâlihada dahi rekabet olamaz; kıskançlık yeri değildir. Kıskançlık eden ya riyakârdır, a'mal-i sâliha suretiyle dünyevî neticeleri arıyor veyahud sadık cahildir ki, a'mal-i sâliha nereye baktığını bilmiyor ve a'mal-i sâlihanın ruhu, esası ihlas olduğunu derketmiyor. Rekabet suretiyle evliyaullaha karşı bir nevi adavet taşımakla, vüs'at-i rahmet-i İlahiyeyi ittiham ediyor. Bu hakikatı teyid eden bir vakıa:

Eski arkadaşlarımızdan bir adamın, bir adama karşı adaveti vardı. O adamın yanında senakârane onun düşmanı amel-i sâlihle, hattâ velayetle tavsif edildi. O adam kıskanmadı, sıkılmadı. Sonra birisi dedi:

"Senin o düşmanın cesurdur, kuvvetlidir." Baktık ki o adamda şiddetli bir kıskançlık ve bir rekabet damarı uyandı. Ona dedik: "Velayet ve salahat hadsiz bir hayat-ı ebediyenin pırlantası gibi bir kuvvet ve bir yüksekliktir. Sen buna bu cihette kıskanmadın. Dünyevî kuvvet öküzde ve cesaret canavarda dahi bulunmakla beraber, velayet ve salahata nisbeten; bir âdi cam parçasının elmasa nisbeti gibidir." O adam dedi ki: "Bir noktaya, bir makama ikimiz bu dünyada gözümüzü dikmişiz. Oraya çıkmak için basamaklarımız da kuvvet ve cesaret gibi şeylerdir. Onun için kıskandım. Âhiret makamatı hadsizdir. O burada benim düşmanım iken, orada benim samimî ve sevgili kardeşim olabilir."

Ey ehl-i hakikat ve tarîkat! Hakka hizmet, büyük ve ağır bir defineyi taşımak ve muhafaza etmek gibidir. O defineyi omuzunda taşıyanlara ne kadar kuvvetli eller yardıma koşsalar daha ziyade sevinir, memnun olurlar. Kıskanmak şöyle dursun, gayet samimî bir muhabbetle o gelenlerin kendilerinden daha ziyade olan kuvvetlerini ve daha ziyade tesirlerini ve yardımlarını müftehirane alkışlamak lâzım gelirken, nedendir ki rekabetkârane o hakikî kardeşlere ve fedakâr yardımcılara bakılıyor ve o hal ile ihlas kaçıyor. Vazifenizde müttehem olup, ehl-i dalaletin nazarında, sizden ve sizin mesleğinizden yüz derece aşağı olan, din ile dünyayı kazanmak ve ilm-i hakikatla maişeti temin etmek,

tama’ ve hırs yolunda rekabet etmek gibi müdhiş ittihamlara maruz kalıyorsunuz.

Bu marazın çare-i yegânesi: Nefsini ittiham etmek ve nefsine değil, daima karşısındaki meslekdaşına tarafdar olmak. Fenn-i Âdâb ve İlm-i Münazara’nın üleması mabeynindeki hakperestlik ve insaf düsturu olan şu: “Eğer bir mes’elenin münazarasında kendi sözünün haklı çıktığına tarafdar olup ve kendi haklı çıktığına sevinse ve hasmının haksız ve yanlış olduğuna memnun olsa, insafsızdır.” Hem zarar eder. Çünki haklı çıktığı vakit o münazarada bilmediği bir şeyi öğrenmiyor, belki gurur ihtimaliyle zarar edebilir. Eğer hak hasmının elinde çıksa; zararsız, bilmediği bir mes’eleyi öğrenip, menfaatdar olur, nefsin gururundan kurtulur. Demek insaflı hakperest, hakkın hatırı için nefsin hatırını kırıyor. Hasmının elinde hakkı görse, yine rıza ile kabul edip, tarafdar çıkar, memnun olur.

İşte bu düsturu ehl-i din, ehl-i hakikat, ehl-i tarîkat, ehl-i ilim kendilerine rehber ittihaz etseler, ihlası kazanırlar. Ve vazife-i uhreviyelerinde muvaffak olurlar. Ve bu feci’ sukut ve musibet-i hazıradan rahmet-i İlahiye ile kurtulurlar.

سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا اِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Yirmibirinci Lem’a

İhlas hakkında

(Onyedinci Lem’anın Onyedinci Nota’sının yedi mes’elesinden Dördüncü Mes’elesi iken, ihlas münasebetiyle Yirminci Lem’anın İkinci Nokta’sı oldu. Nuraniyetine binaen Yirmibirinci Lem’a olarak Lemaat’a girdi.)

Bu Lem’a lâakal her onbeş günde bir defa okunmalı.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ❊ وَ قُومُوا لِلّٰهِ قَانِتِينَ ❊ قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّيهَا وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيهَا ❊ وَلاَ تَشْتَرُوا بِآيَاتِى ثَمَنًا قَلِيلاً

Ey âhiret kardeşlerim ve ey hizmet-i Kur’aniyede arkadaşlarım! Bilirsiniz ve biliniz: Bu dünyada, hususan uhrevî hizmetlerde en mühim bir esas, en büyük bir kuvvet, en makbul bir şefaatçı, en metin bir nokta-i istinad, en kısa bir tarîk-ı hakikat, en makbul bir dua-yı manevî, en kerametli bir vesile-i makasıd, en yüksek bir haslet, en safi bir ubudiyet: İhlastır. Madem ihlasta mezkûr hâssalar gibi çok nurlar var ve çok kuvvetler var.. ve madem bu müdhiş zamanda ve dehşetli düşmanlar mukabilinde ve şiddetli tazyikat karşısında ve savletli bid’alar, dalaletler içerisinde bizler gayet az ve zaîf ve fakir ve kuvvetsiz olduğumuz halde, gayet ağır ve büyük ve umumî ve kudsî bir vazife-i imaniye ve hizmet-i Kur’aniye omuzumuza ihsan-ı İlahî tarafından konulmuş; elbette herkesten ziyade bütün kuvvetimizle ihlası kazanmaya mecbur ve mükellefiz ve ihlasın sırrını kendimizde yerleştirmek için gayet derecede muhtacız. Yoksa hem şimdiye kadar kazandığımız hizmet-i kudsiye kısmen zayi’ olur, devam etmez; hem şiddetli mes’ul oluruz. وَلاَ تَشْتَرُوا بِآيَاتِى ثَمَنًا قَلِيلاً âyetindeki şiddetli

tehdidkârane nehy-i İlahîye mazhar olup, saadet-i ebediye zararına manasız, lüzumsuz, zararlı, kederli, hodfüruşane, sakil, riyakârane bazı hissiyat-ı süfliye ve menafi'-i cüz'iyenin hatırı için ihlası kırmakla; hem bu hizmetteki umum kardeşlerimizin hukukuna tecavüz, hem hizmet-i Kur'aniyenin hizmetine taarruz, hem hakaik-i imaniyenin kudsiyetine hürmetsizlik etmiş oluruz.

Ey kardeşlerim! Mühim ve büyük bir umûr-u hayriyenin çok muzır manileri olur. Şeytanlar o hizmetin hâdimleriyle çok uğraşır. Bu manilere ve bu şeytanlara karşı, ihlas kuvvetine dayanmak gerektir. İhlası kıracak esbabdan; yılandan, akrepten çekindiğiniz gibi çekininiz. Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ اِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّى demesiyle, nefs-i emmareye itimad edilmez. Enaniyet ve nefs-i emmare sizi aldatmasın. İhlası kazanmak ve muhafaza etmek ve manileri defetmek için, gelecek düsturlar rehberiniz olsun.

Birinci Düsturunuz:

Amelinizde rıza-yı İlahî olmalı. Eğer o razı olsa, bütün dünya küsse ehemmiyeti yok. Eğer o kabul etse, bütün halk reddetse tesiri yok. O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti iktiza ederse, sizler istemek talebinde olmadığınız halde, halklara da kabul ettirir, onları da razı eder. Onun için, bu hizmette doğrudan doğruya yalnız Cenab-ı Hakk'ın rızasını esas maksad yapmak gerektir.

İkinci Düsturunuz:

Bu hizmet-i Kur'aniyede bulunan kardeşlerinizi tenkid etmemek ve onların üstünde faziletfüruşluk nev'inden gıbta damarını tahrik etmemektir. Çünki nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez, bir gözü bir gözünü tenkid etmez, dili kulağına itiraz etmez, kalb ruhun ayıbını görmez.. belki birbirinin noksanını ikmal eder, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, vazifesine muavenet eder; yoksa o vücud-u insanın hayatı söner, ruhu kaçar, cismi de dağılır. Hem nasılki bir fabrikanın çarkları birbiriyle rekabetkârane uğraşmaz, birbirinin önüne tekaddüm edip tahakküm etmez, birbirinin kusurunu görerek tenkid edip sa'ye şevkini kırıp atalete uğratmaz. Belki bütün istidadlarıyla, birbirinin hareketini umumî maksada tevcih etmek için yardım ederler, hakikî bir tesanüd bir ittifak ile gaye-i hilkatlerine yürürler. Eğer zerre mikdar bir taarruz, bir tahakküm karışsa; o fabrikayı karıştıracak, neticesiz akîm bırakacak. Fabrika sahibi de o fabrikayı bütün bütün kırıp dağıtacak.

İşte ey Risale-i Nur şakirdleri ve Kur'anın hizmetkârları! Sizler ve bizler öyle bir insan-ı kâmil ismine lâyık bir şahs-ı manevînin a'zâlarıyız.. ve hayat-ı ebediye içindeki saadet-i ebediyeyi netice veren bir fabrikanın çarkları hükmündeyiz.. ve sahil-i selâmet olan Dâr-üs Selâm'a ümmet-i Muhammediyeyi (A.S.M.) çıkaran bir sefine-i Rabbaniyede çalışan hademeleriz. Elbette dört ferdden bin yüz onbir kuvvet-i maneviyeyi temin eden sırr-ı ihlası kazanmak ile, tesanüd ve ittihad-ı hakikîye muhtacız ve mecburuz. Evet üç elif ittihad etmezse, üç kıymeti var. Sırr-ı adediyet ile ittihad etse, yüz onbir kıymet alır. Dört kerre dört ayrı ayrı olsa, onaltı kıymeti var. Eğer sırr-ı uhuvvet ve ittihad-ı maksad ve ittifak-ı vazife ile tevafuk edip bir çizgi üstünde omuz omuza

verseler, o vakit dörtbin dörtyüz kırkdört kuvvetinde ve kıymetinde olduğu gibi.. hakikî sırr-ı ihlas ile, onaltı fedakâr kardeşlerin kıymet ve kuvvet-i maneviyesi dört binden geçtiğine, pek çok vukuat-ı tarihiye şehadet ediyor.

Bu sırrın sırrı şudur ki: Hakikî, samimî bir ittifakta herbir ferd, sair kardeşlerin gözüyle de bakabilir ve kulaklarıyla da işitebilir. Güya on hakikî müttehid adamın herbiri yirmi gözle bakıyor, on akılla düşünüyor, yirmi kulakla işitiyor, yirmi elle çalışıyor bir tarzda manevî kıymeti ve kuvvetleri vardır. [7](Haşiye)

Üçüncü Düsturunuz:

Bütün kuvvetinizi ihlasta ve hakta bilmelisiniz. Evet kuvvet haktadır ve ihlastadır. Haksızlar dahi, haksızlıkları içinde gösterdikleri ihlas ve samimiyet yüzünden kuvvet kazanıyorlar. Evet kuvvet hakta ve ihlasta olduğuna bir delil, şu hizmetimizdir. Bu hizmetimizde bir parça ihlas, bu davayı isbat eder ve kendi kendine delil olur. Çünki yirmi seneden fazla kendi memleketimde ve İstanbul'da ettiğimiz hizmet-i ilmiye ve diniyeye mukabil, burada sizinle yedi-sekiz senede yüz derece fazla edildi. Halbuki, kendi memleketimde ve İstanbul'da burada benimle çalışan kardeşlerimden yüz, belki bin derece fazla yardımcılarım varken, burada ben yalnız, kimsesiz, garib, yarım ümmi, insafsız memurların tarassudat ve tazyikatları altında yedi-sekiz sene sizinle ettiğim hizmet; yüz derece eski hizmetten fazla muvaffakıyeti gösteren manevî kuvvet, sizlerdeki ihlastan geldiğine kat'iyyen şübhem kalmadı.

Hem itiraf ediyorum ki: Samimî ihlasınızla, şan ü şeref perdesi altında nefsimi okşayan riyadan beni bir derece kurtardınız. İnşâallah tam ihlasa muvaffak olursunuz, beni de tam ihlasa sokarsınız. Bilirsiniz ki, Hazret-i Ali (R.A.) o mu'cizevari kerametiyle ve Hazret-i Gavs-ı A'zam (K.S.), o hârika keramet-i gaybiyesiyle, sizlere bu sırr-ı ihlasa binaen iltifat ediyorlar ve himayetkârane teselli verip hizmetinizi manen alkışlıyorlar. Evet hiç şübhe etmeyiniz ki, bu teveccühleri, ihlasa binaen gelir. Eğer bilerek bu ihlası kırsanız, onların tokadını yersiniz. Onuncu Lem'adaki şefkat tokatlarını tahattur ediniz. Böyle manevî kahramanları arkanızda zahîr, başınızda üstad bulmak isterseniz وَ يُؤْثِرُونَ عَلَى اَنْفُسِهِمْ sırrıyla ihlas-ı tâmmı kazanınız. Kardeşlerinizin nefislerini nefsinize; şerefte, makamda, teveccühte, hattâ

menfaat-ı maddiye gibi nefsin hoşuna giden şeylerde tercih ediniz. Hattâ en latif ve güzel bir hakikat-ı imaniyeyi muhtaç bir mü'mine bildirmek ki; en masumane, zararsız bir menfaattir. Mümkün ise, nefsinize bir hodgâmlık gelmemek için, istemeyen bir arkadaş ile yaptırması hoşunuza gitsin. Eğer "Ben sevab kazanayım, bu güzel mes'eleyi ben söyleyeyim." arzunuz varsa, çendan onda bir günah ve zarar yoktur. Fakat mabeyninizdeki sırr-ı ihlasa zarar gelebilir.

Dördüncü Düsturunuz:

Kardeşlerinizin meziyetlerini şahıslarınızda ve faziletlerini kendinizde tasavvur edip, onların şerefleriyle şâkirane iftihar etmektir. Ehl-i tasavvufun mabeyninde “fena fi-ş şeyh, fena fi-r resul” ıstılahatı var. Ben sofi değilim. Fakat onların bu düsturu, bizim meslekte “fena fi-l ihvan” suretinde güzel bir düsturdur. Kardeşler arasında buna “tefani” denilir. Yani, birbirinde fâni olmaktır. Yani: Kendi hissiyat-ı nefsaniyesini unutup, kardeşlerinin meziyat ve hissiyatıyla fikren yaşamaktır. Zâten mesleğimizin esası uhuvvettir. Peder ile evlâd, şeyh ile mürid mabeynindeki vasıta değildir. Belki hakikî kardeşlik vasıtalarıdır. Olsa olsa bir üstadlık ortaya girer. Mesleğimiz “Haliliye” olduğu için, meşrebimiz “hıllet”tir. Hıllet ise, en yakın dost ve en fedakâr arkadaş ve en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmerd kardeş olmak iktiza eder. Bu hılletin üss-ül esası, samimî ihlastır. Samimî ihlası kıran adam, bu hılletin gayet yüksek kulesinin başından sukut eder. Gayet derin bir çukura düşmek ihtimali var. Ortada tutunacak yer bulamaz.

Evet yol iki görünüyor. Cadde-i Kübra-yı Kur’aniye olan şu mesleğimizden şimdi ayrılanlar, bize düşman olan dinsizlik kuvvetine bilmeyerek yardım etmek ihtimali var. İnşâallah Risale-i Nur yoluyla Kur’an-ı Mu’ciz-ül Beyan’ın daire-i kudsiyesine girenler; daima nura, ihlasa, imana kuvvet verecekler ve öyle çukurlara sukut etmeyeceklerdir.

Ey hizmet-i Kur’aniyede arkadaşlarım! İhlası kazanmanın ve muhafaza etmenin en müessir bir sebebi, rabıta-i mevttir. Evet ihlası zedeleyen ve riyaya ve dünyaya sevkeden, tûl-i emel olduğu gibi; riyadan nefret veren ve ihlası kazandıran, rabıta-i mevttir. Yani: Ölümünü düşünüp, dünyanın fâni olduğunu mülahaza edip, nefsin desiselerinden kurtulmaktır.

Evet ehl-i tarîkat ve ehl-i hakikat, Kur'an-ı Hakîm'in كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ❊ اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ gibi âyetlerinden aldığı dersle, rabıta-i mevti sülûklarında esas tutmuşlar; tûl-i emelin menşei olan tevehhüm-ü ebediyeti o rabıta ile izale etmişler. Onlar farazî ve hayalî bir surette kendilerini ölmüş tasavvur ve tahayyül edip ve yıkanıyor, kabre konuyor farz edip; düşüne düşüne nefs-i emmare o tahayyül ve tasavvurdan müteessir olup uzun emellerinden bir derece vazgeçer. Bu rabıtanın fevaidi pek çoktur. Hadîste اَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَّاتِ -ev kema kal- yani "Lezzetleri tahrib edip acılaştıran ölümü çok zikrediniz!" diye bu rabıtayı ders veriyor.

Fakat mesleğimiz tarîkat olmadığı, belki hakikat olduğu için, bu rabıtayı ehl-i tarîkat gibi farazî ve hayalî suretinde yapmağa mecbur değiliz. Hem meslek-i hakikata uygun gelmiyor. Belki akibeti düşünmek suretinde, müstakbeli zaman-ı hazıra getirmek değil, belki hakikat noktasında zaman-ı hazırdan istikbale fikren gitmek, nazaran bakmaktır. Evet hiç hayale, faraza lüzum kalmadan bu kısa ömür ağacının başındaki tek meyvesi olan kendi cenazesine bakabilir. Onunla yalnız kendi şahsının mevtini gördüğü gibi, bir parça öbür tarafa gitse, asrının ölümünü de görür; daha bir parça öbür tarafa gitse, dünyanın ölümünü de müşahede eder, ihlas-ı etemme yol açar.

İkinci Sebeb: İman-ı tahkikînin kuvvetiyle ve marifet-i Sâni'i netice veren masnuattaki tefekkür-ü imanîden gelen lemaat ile bir nevi huzur kazanıp, Hâlık-ı Rahîm'in hazır nâzır olduğunu düşünüp, ondan başkasının teveccühünü aramayarak; huzurunda başkalarına bakmak, meded aramak o huzurun edebine muhalif olduğunu düşünmek ile o riyadan kurtulup ihlası kazanır. Her ne ise.. bunda çok derecat, meratib var. Herkes kendi hissesine göre ne kadar istifade edebilse, o kadar kârdır. Risale-i Nur'da riyadan kurtaracak, ihlası kazandıracak çok hakaik zikredildiğinden ona havale edip, burada kısa kesiyoruz.

İhlası kıran ve riyaya sevkeden pek çok esbabdan iki-üçünü muhtasaran beyan edeceğiz:

Birincisi: Menfaat-ı maddiye cihetinden gelen rekabet, yavaş yavaş ihlası kırar. Hem netice-i hizmeti de zedeler. Hem o maddî menfaati de kaçırır. Evet hakikat ve âhiret için çalışanlara karşı bu millet bir hürmet ve bir muavenet fikrini daima beslemiş. Ve bilfiil onların hakikat-ı ihlaslarına ve sadıkane olan hizmetlerine bir cihette iştirak etmek niyetiyle, onların hacat-ı maddiyelerinin tedarikiyle meşgul olup, vakitlerini zayi' etmemek için, sadaka ve hediye gibi maddî menfaatlerle yardım edip, hürmet etmişler.

Fakat bu muavenet ve menfaat istenilmez, belki verilir. Hem kalben arzu edip muntazır kalmakla lisan-ı hal ile dahi istenilmez, belki ummadığı bir halde verilir. Yoksa ihlası zedelenir. Hem وَلاَ تَشْتَرُوا بِآيَاتِى ثَمَنًا قَلِيلاً âyetinin nehyine yanaşır, ameli kısmen yanar. İşte bu maddî menfaati arzu edip muntazır kalmak, sonra nefs-i emmare hodgâmlık cihetiyle, o menfaati başkasına kaptırmamak için, hakikî bir kardeşine ve o hususî hizmette arkadaşına karşı bir rekabet damarı uyandırır. İhlası zedelenir, hizmette kudsiyeti kaybeder. Ehl-i hakikat nazarında sakîl bir vaziyet alır. Ve maddî menfaati de kaybeder. Her ne ise.. bu hamur çok su götürür, kısa kesip yalnız hakikî kardeşlerimin içinde sırr-ı ihlası ve samimî ittifakı kuvvetleştirecek iki misal söyleyeceğim.

Birinci Misal: Ehl-i dünya, büyük bir servet ve şiddetli bir kuvvet elde etmek için, hattâ bir kısım ehl-i siyaset ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyenin mühim âmilleri ve komiteleri, iştirak-i emval düsturunu kendilerine rehber etmişler. Bütün sû'-i istimalât ve zararlarıyla beraber, hârika bir kuvvet, bir menfaat elde ediyorlar. Halbuki iştirak-i emvalin çok zararlarıyla beraber, iştirakle mahiyeti değişmez. Herbirisi umuma -gerçi bir cihette ve nezarette- mâlik hükmündedir, fakat istifade edemez. Her ne ise.. bu iştirak-i emval düsturu a'mal-i uhreviyeye girse; zararsız azîm menfaate medardır. Çünki bütün emval, o iştirak eden herbir ferdin eline

tamamen geçmesinin sırrını taşıyor. Çünki nasılki dört beş adamdan iştirak niyetiyle biri gazyağı, biri fitil, biri lâmba, biri şişe, biri kibrit getirip lâmbayı yaktılar. Herbiri tam bir lâmbaya mâlik oluyor. O iştirak edenlerin herbirinin bir duvarda büyük bir âyinesi varsa, herbirinin noksansız, parçalanmadan birer lâmba oda ile beraber âyinesine girer. Aynen öyle de: Emval-i uhreviyede sırr-ı ihlas ile iştirak ve sırr-ı uhuvvet ile tesanüd ve sırr-ı ittihad ile teşrik-ül mesaî.. o iştirak-i a’malden hasıl olan umum yekûn ve umum nur herbirinin defter-i a’maline bitamamiha gireceği ehl-i hakikat mabeyninde meşhud ve vaki’dir ve vüs’at-i rahmet ve kerem-i İlahînin muktezasıdır.

İşte ey kardeşlerim! Sizleri inşâallah menfaat-ı maddiye rekabete sevketmeyecek.

Fakat menfaat-ı uhreviye noktasında bir kısım ehl-i tarîkat aldandıkları gibi, sizin de aldanmanız mümkündür. Fakat şahsî, cüz’î bir sevab nerede; mezkûr misal hükmündeki iştirak-i a’mal noktasında tezahür eden sevab ve nur nerede?

İkinci Misal: Ehl-i san’at, netice-i san’atı ziyade kazanmak için, iştirak-i san’at cihetinde mühim bir servet elde ediyorlar. Hattâ dikiş iğneleri yapan on adam, ayrı ayrı yapmağa çalışmışlar. O ferdî çalışmanın her günde yalnız üç iğne, o ferdî san’atın meyvesi olmuş. Sonra teşrik-ül mesaî düsturuyla on adam birleşmişler. Biri demir getirip, biri ocak yandırıp, biri delik açar, biri ocağa sokar, biri ucunu sivriltir ve hâkeza herbirisi iğne yapmak san’atında yalnız cüz’î bir işle meşgul olup, iştigal ettiği hizmet basit olduğundan vakit zayi’ olmayıp, o hizmette meleke kazanarak, gayet sür’atle işini görmüş. Sonra, o teşrik-i mesaî ve taksim-i a’mal düsturuyla olan san’atın semeresini taksim etmişler. Herbirisine bir günde üç iğneye bedel üçyüz iğne düştüğünü görmüşler. Bu hâdise ehl-i dünyanın san’atkârları arasında, onları teşrik-i mesaîye sevketmek için dillerinde destan olmuştur.

İşte ey kardeşlerim! Madem umûr-u dünyeviyede, kesif maddelerde böyle ittihad, ittifak ile neticeler, böyle azîm yekûn faideler verir; acaba, uhrevî ve nuranî ve tecezzi ve inkısama muhtaç olmayarak ve fazl-ı İlahî ile herbirisinin âyinesine umum nur in'ikas etmek ve herbiri umumun kazandığı misil sevaba mâlik olmak, ne kadar büyük bir kâr olduğunu kıyas edebilirsiniz! Bu azîm kâr, rekabetle ve ihlassızlık ile kaçırılmaz.

İhlası kıran ikinci mani: Hubb-u câhtan gelen şöhretperestlik saikasıyla ve şan ü şeref perdesi altında teveccüh-ü âmmeyi kazanmak, nazar-ı dikkati kendine celbetmekle enaniyeti okşamak ve nefs-i emmareye bir makam vermektir ki, en mühim bir maraz-ı ruhî olduğu gibi "şirk-i hafî" tabir edilen riyakârlığa, hodfüruşluğa kapı açar, ihlası zedeler.

Ey kardeşlerim! Kur'an-ı Hakîm'in hizmetindeki mesleğimiz hakikat ve uhuvvet olduğu ve uhuvvetin sırrı; "şahsiyetini kardeşler içinde fâni edip [8](Haşiye) onların nefislerini kendi nefsine tercih etmek" olduğundan, mabeynimizde bu nevi hubb-u câhtan gelen rekabet tesir etmemek gerektir. Çünki mesleğimize bütün bütün münafîdir. Madem kardeşlerin şerefi umumiyetle her ferde ait olabilir; o büyük şeref-i manevîyi, şahsî, hodfüruşane, rekabetkârane, cüz'î bir şerefe ve şöhrete feda etmek; Risale-i Nur şakirdlerinden yüz derece uzak olduğu ümidindeyim.

Evet Risale-i Nur şakirdlerinin kalbi, aklı, ruhu; böyle aşağı, zararlı, süflî şeylere tenezzül etmez. Fakat herkeste nefs-i emmare bulunur. Bazı da hissiyat-ı nefsiye damarlara ilişir. Bir derece hükmünü; kalb, akıl ve ruhun rağmına olarak icra eder. Sizlerin kalb ve ruh ve aklınızı ittiham etmem. Risale-i Nur'un verdiği tesire binaen itimad ediyorum. Fakat nefs ve heva ve hiss ve vehim bazan aldatıyorlar. Onun için, bazan şiddetli ikaz olunuyorsunuz.

Bu şiddet, nefs ve heva ve hiss ve vehme bakıyor; ihtiyatlı davranınız.

Evet eğer mesleğimiz şeyhlik olsa idi, makam bir olurdu veyahut mahdud makamlar bulunurdu. O makama müteaddid istidadlar namzed olurdu. Gıbtakârane bir hodgâmlık olabilirdi. Fakat mesleğimiz uhuvvettir. Kardeş kardeşe peder olamaz, mürşid vaziyetini takınamaz.

Uhuvvetteki makam geniştir. Gıbtakârane müzahameye medar olamaz. Olsa olsa, kardeş kardeşe muavin ve zahîr olur; hizmetini tekmil eder. Pederane, mürşidane mesleklerdeki gıbtakârane hırs-ı sevab ve ulüvv-ü himmet cihetiyle çok zararlı ve hatarlı neticeler vücuda geldiğine delil: Ehl-i tarîkatın o kadar mühim ve azîm kemalâtları ve menfaatleri içindeki ihtilafatın ve rekabetin verdiği vahîm neticelerdir ki; onların o azîm, kudsî kuvvetleri bid'a rüzgârlarına karşı dayanamıyor.

Üçüncü Mani: Korku ve tama'dır. Bu mani diğer bir kısım manilerle beraber Hücumat-ı Sitte'de tamamıyla izah edildiğinden ona havale edip, Cenab-ı Erhamürrâhimîn'den bütün esma-i hüsnasını şefaatçı yapıp niyaz ediyoruz ki: "Bizleri ihlas-ı tâmme muvaffak eylesin... Âmîn..."

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ سُورَةِ اْلاِخْلاَصِ اِجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الْمُخْلِصِينَ الْمُخْلَصِينَ آمِينَ آمِينَ

سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا اِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

* * *

Konuşan yalnız hakikattır

Risale-i Nur’da isbat edilmiştir ki: Bazan zulüm içinde adalet tecelli eder. Yani insan bir sebeble bir haksızlığa, bir zulme maruz kalır; başına bir felâket gelir; hapse de mahkûm olur; zindana da atılır. Bu sebeb haksız olur, bu hüküm bir zulüm olur. Fakat bu vakıa adaletin tecellisine bir vesile olur. Kader-i İlahî başka sebebden dolayı cezaya mahkûmiyete istihkak kesbetmiş olan kimseyi bu defa bir zalim eliyle cezaya çarptırır, felâkete sürer. Bu adalet-i İlahiyenin bir nevi tecellisidir.

Ben şimdi düşünüyorum. Yirmisekiz senedir vilayet vilayet, kasaba kasaba dolaştırılıyor, mahkemeden mahkemeye sevkediliyorum. Bu zalimane işkenceleri yapanların bana atfettikleri suç nedir? Dini siyasete âlet yapmak mı? Fakat niçin bunu tahakkuk ettiremiyorlar. Çünki hakikat-ı halde böyle bir şey yoktur. Bir mahkeme aylarca, senelerce suç bulup da beni mahkûm etmeye uğraşıyor. O bırakıyor; diğer bir mahkeme aynı mes’eleden dolayı beni tekrar muhakeme altına alıyor. Bir müddet de o uğraşıyor; beni tazyik ediyor; türlü türlü işkencelere maruz kılıyor. O da netice elde edemiyor, bırakıyor. Bu defa bir üçüncüsü yakama yapışıyor. Böylece musibetten musibete, felâketten felâkete sürüklenip gidiyorum. Yirmisekiz sene ömrüm böyle geçti. Bana isnad ettikleri suçun aslı esası olmadığını nihayet kendileri de anladılar.

Onlar bu ittihamı kasden mi yaptılar, yoksa bir vehme mi kapıldılar? İster kasıd, ister vehim olsun; benim böyle bir suçla münasebet ve alâkam olmadığını kemal-i kat’iyyetle yakînen ve vicdanen biliyorum ya... Dini siyasete âlet edecek bir adam olmadığımı bütün insaf dünyası da biliyor

ya... Hattâ beni bu suçla ittiham edenler de biliyorlar ya... O halde neden bana bu zulmü yapmakta ısrar edip durdular? Neden ben suçsuz ve masum olduğum halde böyle devamlı bir zulme ve muannid bir işkenceye maruz kaldım? Neden bu musibetlerden kurtulamadım? Bu ahval adalet-i İlahiyeye muhalif düşmez mi?

Bir çeyrek asırdır bu suallerin cevablarını bulamıyordum. Bana zulüm ve işkence yaptıklarının hakikî sebebini şimdi bildim. Ben kemal-i teessürle söylerim ki, benim suçum: Hizmet-i

Kur'aniyemi maddî manevî terakkiyatıma, kemalâta âlet yapmakmış.

Şimdi bunu anlıyorum, hissediyorum, Allah'a binlerle şükrediyorum ki:

Uzun seneler ihtiyarım haricinde olarak hizmet-i imaniyemi maddî ve manevî kemalât ve terakkiyatıma, azabdan Cehennem'den kurtulmaklığıma; hattâ saadet-i ebediyeme vesile yapmaklığıma, yahut herhangi bir maksada âlet yapmaklığıma manevî gayet kuvvetli manialar beni men' ediyordu. Bu derunî hisler ve ilhamlar beni hayretler içinde bıraktı. Herkes hoşlandığı manevî makamatı ve uhrevî saadetleri, a'mal-i sâliha ile kazanmak ve bu yola müteveccih olmak herkesin meşru hakkı olduğu, hem de hiç kimseye hiçbir zararı bulunmadığı halde ben ruhen ve kalben bu ahvalden men' ediliyordum. Rıza-yı İlahîden başka fıtrî vazife-i ilmiyenin sevkiyle, yalnız ve yalnız imana hizmet hususu bana gösterildi.

Çünki bu zamanda, hiçbir şeye âlet ve tâbi' olmayan ve her gayenin fevkinde olan hakaik-i imaniyeyi fıtrî ubudiyetle, bilmeyenlere, bilme ihtiyacında olanlara tesirli bir surette bildirmek; bu keşmekeş dünyasında, imanı kurtaracak ve muannidlere kat'î kanaat verecek bu tarzda; yani hiçbir şeye âlet olmayacak bir tarzda, bir Kur'an dersi vermek lâzımdır ki; küfr-ü mutlakı ve mütemerrid ve inadcı dalaleti kırsın, herkese kat'î kanaat verebilsin. Bu kanaat da bu zamanda, bu şerait dâhilinde, dinin hiçbir şahsî, uhrevî

ve dünyevî, maddî ve manevî bir şeye âlet edilmediğini bilmekle husule gelebilir. Yoksa komitecilik ve cem'iyetçilikten tevellüd eden dehşetli dinsizlik şahsiyet-i maneviyesine karşı çıkan bir şahıs en büyük manevî bir mertebede bulunsa, yine vesveseleri bütün bütün izale edemez. Çünki imana girmek isteyen muannidin nefsi ve enesi diyebilir ki: "O şahıs dehâsıyla, hârika makamıyla bizi kandırdı." Böyle der ve içinde şübhesi kalır.

Allah'a binlerce şükür olsun ki, yirmisekiz senedir dini siyasete âlet ittihamı altında, kader-i İlahî ihtiyarım haricinde, dini hiçbir şahsî şeye âlet etmemek için beşerin zalimane eliyle mahz-ı adalet olarak beni tokatlıyor, ikaz ediyor. Sakın! diyor, iman hakikatını kendi şahsına âlet yapma; tâ ki, imana muhtaç olanlar anlasınlar ki, yalnız hakikat konuşuyor. Nefsin evhamı, şeytanın desiseleri kalmasın, sussun!

İşte Nur Risaleleri'nin büyük denizlerin büyük dalgaları gibi gönüller üzerinde husule getirdiği heyecanın, kalblerde ve ruhlarda yaptığı tesirin sırrı budur; başka bir şey değil. Risale-i Nur'un bahsettiği hakikatlerin aynını binlerce âlimler, yüz binlerce kitablar daha beligane neşrettikleri halde yine küfr-ü mutlakı durduramıyorlar. Küfr-ü mutlakla mücadelede bu kadar ağır şerait altında Risale-i Nur bir derece muvaffak oluyorsa, bunun sırrı işte budur: Said yoktur, Said'in kudret ve ehliyeti de yoktur. Konuşan yalnız hakikattır, hakikat-ı imaniyedir. Madem ki, nur-u hakikat, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor; bir Said değil, bin Said feda olsun. Yirmisekiz sene çektiğim eza ve cefalar, maruz kaldığım işkenceler, katlandığım musibetler helâl olsun. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, hakaret edenlere, türlü türlü ittihamlarla mahkûm etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanlara hakkımı helâl ettim.

Âdil kadere de derim ki: Ben senin bu şefkatli tokatlarına müstehak idim. Yoksa herkes gibi gayet meşru ve zararsız olan bir yol tutarak şahsımı düşünseydim, maddî manevî

füyuzat hislerimi feda etmeseydim, iman hizmetinde bu büyük ve manevî kudreti kaybedecektim. Ben maddî ve manevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-ı imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüzbinlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, hizmet-i imaniyede onlar devam edeceklerdir ve benim maddî ve manevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır.

Bize işkence edenler bilmeyerek, kader-i İlahînin sırlarına, derin tecellilerine akıl erdiremeyerek bizim davamıza, hakikat-ı imaniyenin inkişafına hizmet ettiler. Bizim vazifemiz onlar için yalnız hidayet temennisinden ibarettir.

Ben çok hastayım. Ne yazmaya, ne söylemeye tâkatim kalmadı. Belki de bunlar son sözlerim olur. Medreset-üz Zehra'nın Risale-i Nur Talebeleri bu vasiyetimi unutmasınlar.

Said Nursî

* * *

S- Zindan-ı atalete düştüğümüzün sebebi nedir?

C- Hayat bir faaliyet ve harekettir. Şevk ise matiyyesidir. İşte himmetiniz şevke binip mübareze-i hayat meydanına çıktığı vakit, en evvel düşman-ı şedid olan yeis rast gelir. Kuvve-i maneviyesini kırar. Siz o düşmana karşı لاَ تَقْنَطُوا kılıncını istimal ediniz.

Sonra müzahametsiz olan hakkın hizmetinin yerini zabteden meyl-üt tefevvuk istibdadı hücuma başlar. Himmetin başına vurur, atından düşürttürür. Siz كُونُوا لِلّٰهِ hakikatını o düşmana gönderiniz.

Sonra da ilel-i müteselsiledeki terettübü atlamakla müşevveş eden acûliyet çıkar, himmetin ayağını kaydırır. Siz, وَاصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا yu siper ediniz.

Sonra da, medenî-i bittab' olduğundan ebna-yı cinsinin hukukunu muhafazaya ve hakkını onlar içinde aramağa mükellef olan insanın âmâlini dağıtan fikr-i infiradî ve tasavvur-u şahsî karşı çıkar. Siz de, خَيْرُ النَّاسِ اَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ olan mücahid-i âlîhimmeti mübarezesine çıkarınız.

Sonra başkasının tekâsülünden görenek fırsat bulup, hücum edip belini kırar. Siz de عَلَى اللّٰهِ لاَ غَيْرِهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ olan hısn-ı hasîni himmete melce ediniz.

Sonra da acz ve nefsin itimadsızlığından neş'et eden tefviz ve işi birbirine bırakmak olan düşman-ı gaddar geliyor. Himmetin elini tutup oturtturur. Siz de لاَ يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ olan hakikat-ı şâhika üzerine çıkarınız. Tâ o düşmanın eli o himmetin dâmenine yetişmesin.

Sonra Allah'ın vazifesine müdahale etmek olan dinsiz düşman gelir; himmetin yüzünü tokatlar, gözünü kör eder. Siz de اِسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ ❊ وَلاَ تَتَاَمَّرْ عَلَى سَيِّدِكَ olan kâr-aşina ve vazifeşinas olan hakikatı gönderiniz. Tâ onun haddini bildirsin.

Sonra umum meşakkatin anası ve umum rezaletin yuvası olan meyl-ür rahat geliyor. Himmeti kaydeder, zindan-ı sefalete atar. Siz de لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلاَّ مَا سَعَى olan mücahid-i âlîcenabı o cellad-ı sehhara gönderiniz. Evet size meşakkatte büyük rahat var. Zira fıtratı müteheyyic olan insanın rahatı, yalnız sa'y ve cidaldedir.

اِنَّ لَكُمْ فِى الْمَشَقَّةِ الرَّاحَةَ اِنَّ الْاِنْسَانَ الْمُتَهَيِّجَةَ فِطْرَتُهُ رَاحَتُهُ فِى السَّعْىِ وَ الْجِدَالِ

* * *

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ

Meali: 9(Haşiye) "Nefis daima kötü şeylere sevkeder." âyetinin, hem de اَعْدَى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِى بَيْنَ جَنْبَيْكَ mana-yı şerifi: "Senin en zararlı düşmanın nefsindir." hadîsinin bir nüktesidir.

Tezkiyesiz nefs-i emmaresi bulunmak şartıyla kendi nefsini beğenen ve seven adam, başkasını sevmez. Eğer zahirî sevse de samimî sevemez, belki ondaki menfaatini ve lezzetini sever. Daima kendini beğendirmeye ve sevdirmeye çalışır ve kusuru nefsine almaz; belki avukat gibi kendini müdafaa ve tebrie eyler. Mübalağalar ile, belki yalanlarla nefsini medh ü tenzih ederek âdeta takdis eder ve

derecesine göre مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوَيهُ âyetinin bir tokadını yer. Temeddühü ve sevdirmesi ise, aks-ül amel ile istiskali celbeder, soğuk düşürtür. Hem amel-i uhrevîde ihlası kaybeder, riyayı karıştırır. Akibeti görmeyen ve neticeleri düşünmeyen ve lezzet-i hazıraya mübtela olan hisse ve heva-yı nefse mağlub olup; yolunu şaşırmış hissin fetvasıyla, bir saat lezzet için bir sene hapiste yatar. Bir dakika gurur veya intikam yüzünden on sene ceza görür. Âdeta ders aldığı Amme Cüz'ünü bir tek şekerlemeye satan hevaî bir çocuk gibi; elmas kıymetinde bulunan hasenatını, hissini okşamak için ve hevasını memnun etmek için ve hevesini tatmin etmek için, ehemmiyetsiz cam parçaları hükmündeki lezzetlere, enaniyetlere vesile edip, kârlı işlerde hasaret eder.

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنَا مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَالْاِنْسَانِ

* * *

Gönüller Fâtihi Büyük Üstad'a

Nuruyla bütün gönlümü fetheyleyen Üstad
Gönlüm seni, kudsî heyecanlarla eder yâd
İlhamıma can geldi beraet haberinle
Mü'minleri şâdeyleyen ulvî zaferinle
Sıyrıldı ufuklardan o kasvetli bulutlar
Göklerde melekler, bu büyük bayramı kutlar
Milyonların imanını kurtardı cihadın
Par-par yanar imanlı gönüllerdeki yâdın
Coşturmada imanları, binlerle vecizen
Tarihini kudsî heyecanlarla süzerken
İlhamımı mestetti tecellâ-yı cemalin
"Fâtih" gibi rehberleri andırmada halin
Dağlar gibi sarsılmadın, en korkulu günlerde
Her ânı ölümler dolu tazyikin önünde
Dünyalara dehşet salıyor sendeki iman
Sarsılmayan imanına düşman bile hayran
Rehber sana zira "Yüce Peygamberimiz"dir
Ölmez eserin: Gençliğe gösterdiğin izdir
Kur'an-ı Kerim'in ezelî feyzine erdin
İnsanlığa, iman ve kemal dersini verdin
Ey başlara Cennetlerin ufkundan inen tac
Âlem senin irfanına, irşadına muhtaç
Derya gibi nurlar taşıyor her eserinden
"Allah"a giden Nurcuların rehberisin sen
Milyonları derya gibi coşturmada "Sözler"
Cennetteki âlemleri seyretmede gözler
Hikmet dolu her cümlede, Kur'andaki nur var
Her lem'ada, binbir güneşin huzmesi çağlar
"Nur yolcusu" insanlığa örnek olacaktır

Kudsî heyecanlarla, gönüller dolacaktır
Mefkûresi, günden güne erdikçe kemale
Gark olmada iç âlemi, en tatlı visale
Coştukça denizler gibi kalbindeki iman
Bin ders-i hakikat veriyor ruhuna Kur’an
Âzadedir İslâmı saran tehlikelerden
Davası temiz çünki siyasî lekelerden
Her hamlesinin kuvve-i kudsiyesi vardır
Vicdanları mesteyleyen ulvî sesi vardır
Aşkın ezelî sırrına erdikçe gönüller
Yer yer donatır ufkunu sevda dolu renkler
Bir ülkeyi baştan başa fetheyledin ey Nur
Nurun olacaktır, bütün insanlığa düstur
Kur’an seni teyid ediyor mu’cizelerle
Ey şanlı gönül fâtihi hiç durmadan ilerle
Tarih-i hayatın doludur hârikalarla
Hiç sönmeden âlemde güneşler gibi parla
Manzume-i Şemsiyeyi temsil ediyorsun
Heybetli fezalarda hız almış gidiyorsun
İmanlı nesiller seni takib edecektir
Yıllarca, asırlarca peşinden gidecektir
Tarihi aşarken sen o iman dolu hızla
Milyonları aşmış bütün evlâdlarınızla
Birden açılır ruhuma esrarlı bir âlem
Vasfeyleyemez aşkımı, şiirimdeki nâlem!

Ali Ulvî

* * *

1)

(Haşiye): İhtar: Teveccüh-ü nâs istenilmez, belki verilir. Verilse de onunla hoşlanılmaz. Hoşlansa ihlası kaybeder, riyaya girer. Şan ü şeref arzusuyla teveccüh-ü nâs ise; ücret ve mükâfat değil, belki ihlassızlık yüzünden gelen bir itab ve bir mücazattır. Evet amel-i sâlihin hayatı olan ihlasın zararına teveccüh-ü nâs ve şan ü şeref, kabir kapısına kadar muvakkat olan bir lezzet-i cüz'iyeye mukabil, kabrin öbür tarafında azab-ı kabir gibi nâhoş bir şekil aldığından; teveccüh-ü nâsı arzu etmek değil, belki ondan ürkmek ve kaçmak lâzımdır. Şöhretperestlerin ve şan ü şeref peşinde koşanların kulakları çınlasın. ↵

2)

(Haşiye): Sahabelerin sena-i Kur'aniyeye mazhar olan "îsar" hasletini kendine rehber etmek. Yani: Hediye ve sadakanın kabulünde başkasını kendine tercih etmek ve hizmet-i diniyenin mukabilinde gelen menfaat-ı maddiyeyi istemeden ve kalben taleb etmeden, sırf bir ihsan-ı İlahî bilerek, nâstan minnet almayarak ve hizmet-i diniyenin mukabilinde de almamaktır. Çünki hizmet-i diniyenin mukabilinde dünyada bir şey istenilmemeli ki, ihlas kaçmasın. Çendan hakları var ki, ümmet onların maişetlerini temin etsin. Hem zekata da müstehaktırlar. Fakat bu istenilmez, belki verilir. Verildiği vakitte, hizmetimin ücretidir denilmez. Mümkün olduğu kadar kanaatkârane başka ehil ve daha müstehak olanların nefsini kendi nefsine tercih etmek, وَ يُؤْثِرُونَ عَلَى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ sırrına mazhariyetle, bu müdhiş tehlikeden kurtulup ihlası kazanabilir. ↵

3)

(Haşiye): Evet, مَنْ طَلَبَ وَ جَدَّ وَجَدَ bir düstur-u hakikattır. Külliyeti geniş ve genişliği mesleğimize de şamil olabilir. ↵

4)

(Haşiye): Hattâ hadîs-i sahihle, âhirzamanda İsevîlerin hakikî dindarları ehl-i Kur'an ile ittifak edip, müşterek düşmanları olan zındıkaya karşı dayanacakları gibi; şu zamanda dahi ehl-i diyanet ve ehl-i hakikat, değil yalnız dindaşı, meslekdaşı, kardeşi olanlarla samimî ittifak etmek, belki Hristiyanların hakikî dindar ruhanîleri ile dahi, medar-ı ihtilaf noktaları muvakkaten medar-ı münakaşa ve niza' etmeyerek müşterek düşmanları olan mütecaviz dinsizlere karşı ittifaka muhtaçtırlar. ↵

5)

(Haşiye): Avrupa komiteleri içinde en şiddetlisi ve en tesirlisi ve bir cihette en kuvvetlisi, cins-i latif ve zaîf ve nazik olan kadınların Amerika'daki Hukuk ve Hürriyet-i Nisvan Komitesi olduğu; hem milletler içinde az ve zaîf olan Ermenilerin komitesi, gösterdikleri kuvvetli fedakârane vaziyetle bu müddeamızı teyid ediyor. ↵

6) (Haşiye): Mühim bir taraftan ehemmiyetli bir sual: Rivayette gelmiş ki; Cennet'te bir adama beşyüz senelik bir Cennet verilir. Bu hakikat akl-ı dünyevînin havsalasında nasıl yerleşir?

Elcevab: Nasılki bu dünyada herkesin dünya kadar hususî ve muvakkat bir dünyası var. Ve o dünyanın direği onun hayatıdır. Ve zahirî ve bâtınî duygularıyla o dünyasından istifade eder. Güneş bir lâmbam, yıldızlar mumlarımdır der. Başka mahlukat ve zîruhlar bulunmaları, o adamın mâlikiyetine mani olmadıkları gibi, bilakis onun hususî dünyasını şenlendiriyorlar, zînetlendiriyorlar. Aynen öyle de, fakat binler derece yüksek, herbir mü'min için binler kasır ve hurileri ihtiva eden has bahçesinden başka, umumî Cennet'ten beşyüz sene genişliğinde birer hususî Cennet'i vardır. Derecesi nisbetinde inkişaf eden hissiyatıyla, duygularıyla Cennet'e ve ebediyete lâyık bir surette istifade eder. Başkaların iştiraki onun mâlikiyetine ve istifadesine noksan vermedikleri gibi, kuvvet verirler. Ve hususî ve geniş Cennetini zînetlendiriyorlar. Evet, bu dünyada bir adam, bir saatlik bir bahçeden ve bir günlük bir seyrangâhtan ve bir aylık bir memleketten ve bir senelik bir mesiregâhta seyahatından; ağzıyla, kulağıyla, gözüyle, zevkiyle, zaikasıyla, sair duygularıyla istifade ettiği gibi; aynen öyle de, fakat bir saatlik bir bahçeden ancak istifade eden bu fâni memleketteki kuvve-i şâmme ve kuvve-i zaika, o bâki memlekette bir senelik bahçeden aynı istifadeyi eder. Ve burada bir senelik mesiregâhtan ancak istifade edebilen bir kuvve-i bâsıra ve kuvve-i sâmia orada beşyüz senelik mesiregâhındaki seyahattan; o haşmetli, baştan başa zînetli memlekete lâyık bir tarzda istifade eder. Her mü'min derecesine ve dünyada kazandığı sevablar, haseneler nisbetinde inbisat ve inkişaf eden duygularıyla zevk alır, telezzüz eder, müstefid olur. ↵

7)

(Haşiye): Evet sırr-ı ihlas ile samimî tesanüd ve ittihad, hadsiz menfaate medar olduğu gibi; korkulara hattâ ölüme karşı en mühim bir siper, bir nokta-i istinaddır. Çünki ölüm gelse, bir ruhu alır. Sırr-ı uhuvvet-i hakikiye ile rıza-yı İlahî yolunda, âhirete müteallik işlerde, kardeşleri adedince ruhları olduğundan biri ölse, “Diğer ruhlarım sağlam kalsınlar; zira o ruhlar her vakit sevabları bana kazandırmakla manevî bir hayatı idame ettiklerinden ben ölmüyorum.” diyerek, ölümü gülerek karşılar. “Ve o ruhlar vasıtasıyla sevab cihetinde yaşıyorum, yalnız günah cihetinde ölüyorum.” der, rahatla yatar. ↵

8) (Haşiye): Evet bahtiyar odur ki; kevser-i Kur’anîden süzülen tatlı, büyük bir havuzu kazanmak için, bir buz parçası nev’indeki şahsiyetini ve enaniyetini o havuz içine atıp eritendir. ↵

9) (Haşiye): Bu parçanın da herkese faidesi var. ↵